

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ

ВІСТНИК.

ЗМІСТ КНИЖКИ ДЕВ'ЯТОЇ ЗА ВЕРЕСЕНЬ.

СТОР.

Із поезій Степана Чарнецького, I—VII	169—172
Із поезій М. Вороного: Молодий патріот	172—173
Оришич, Тяжка заповідь, фантазія	174—181
В. Левенко: Абдул-Газіс, історична фантазія (копець)	182—216
Із нарисів Калини:	
I. Лікарка	217—219
II. В поштовім бюрі	219—222
III. Каліка	222—224
IV. Огонь	224—227
Гр. Квасницький, Нечистий карбованець	228—232
Юзюк, Бурсацькі гаразди:	
I. Бурсацький обід	233—234
II. З седмицею	234—236
III. Ошуканець	236—237
Із поезій Г. Гайне, I—X, пер. Л. Старицька	238—240
Еліот Флявер, Шифровані телеграми, оповіданє	241—248

О. Терлецький: Гал.-руське письменство 1848— 1865 р. Уваги й спомини (далі буде)	149—162
Іван Франко: Іван Гушалевиц, студія (копець буде)	163—187
В. Лаврівський, Боротьба з алкоголізмом	188—213
Сучасні уваги: III. Із народньої лектури, I. Личка	214—217
Корнїло Устиянович, некрольоґ, В. і Ів. Тр.	218—222
Хронїка і бібліоґрафія	223—232

Шифровані телеграми.

Оповіданє

Еліота Флявера.

Коли вже було певне, що містріс Коклей вибереть ся на три місяці за границю разом із доньками — Бельльою, Фльоренсою і Корою, — постановлено також заполасти книгу шифрів, при помочи яких вони могли-б дешевим способом порозумівати ся телеграфом із містером Едвардом Коклейом.

— Усі так роблять — казала містріс Коклей. — Коли містріс Баррет їздила за границю, вона також уложила зі своїм мужем книгу шифрів і запевнювала, що за ошадности на телеграмах купила собі нову паризьку сукню. На кожній телеграмі заощаджувала вона від одного до десяти долярів. Вона каже, що як би була післала ще кілька телеграм, то їй було-б удало ся заощадити ще й на капелюх.

Таке розумованє викликало в містері Коклею здивованє, одначе він згодив ся на уживанє шифрованих телеграм.

— Добре — сказав він — та коли ви представляєте собі, що кожда телеграма вислана шифрами, приносить надавцєви дохід, то я думаю, що мені найліпше оголосити себе від разу банкрутом.

— То хйба я не зберігаю гроші на кожній телеграмі при помочи шифрів? — спитала містріс Коклей. — А кождий збережений пенні можна вважати зароблєним!

Містер Коклей ще більше похнюпив ся, та діставши від жінки обіцянку не зароблювати тим способом більших сум, сказав, що дістане книгу шифрів.

— Що за глупота! — відворкнула містріс Коклей; — ви найдивніший на світі чоловік! Ми самі уложимо свою книгу з фраз, які нам можуть бути потрібні.

Містріс Коклей не була з тих жінок, що говорять про яке-будь діло не обдумавши його основно; тому вона зараз же вийшла із стола дві книжки з реєстрами жіночих імен, які на її думку могли знаменито служити за шифри.

— Так, тепер — сказала вона — укладайте фрази, а я буду записувати їх проти імен.

— Я думаю — сказав глибокоумно містер Коклей, — що передусім треба нам уложити фразу, яка поясняла-б мені, де шукати того, що ви забудете і я буду змушений посилати вам.

— Я не забуду нічого — сухо відповіла містріс Коклей.

— А все таки ви так робили, кілька разів їхали кудибудь — м'яко завітнв містер Коклей.

Містріс Коклей спалахнула з обурення; але що в глибині душі признавала чоловікови слухність, то виписали проти кількох імен фрази в роді таких: — „В шафі на білизну“, „в бюрку або шафі“, „в касі“ і „ви знайдете“.

— Павзу — пояснила вона — я полишаю для власних імен або назв річій, які прийдець ся класти на їх місці при укладаню телеграми.

— Розумію — відповів містер Коклей. — Тепер запишіть фразу, що повідомляла-б мене про зміну пляну вашої подорожи. Виж усе зміняєте його.

Містріс Коклей закусила злобно губи, але вписала в книгу — „маршрута змінена“ — „пишіть до —“.

— Так, тепер іще що до того, що ви погубили накунки — не переставав диктувати містер Коклей — бо ви все губите куфри. А потому ще одно: ви все цілком несподівано лишаєте ся без гроша!

— Досить, Едварде — сказала холодно містріс Коклей. — Я допишу решту без вашої помочи, перепишу до другої книжки і одну з них лишу вам. Ви ніколи не оцінюєте моїх забігів уменьшувати видатки. Представте собі, що котрась із наших доньок захорувала в дорозі або щось такого; вам очевидно захочеть ся мати докладну звістку про те; але в ту саму пору ви не в силі оплатити такі телеграми, коли кожде слово стоїть трицять-сорок центів.

— Впишіть усе, що треба — відповів він смирно, — я опісля вивчу якось усе те.

Він був рад спасти ся від укладання шифрованої книги, про яку за п'ять хвиль забув уже зовсім.

Перша подорож на континент являєть ся в американській родині окремою подією, тому в останніх днях перед від'їздом усі якось занепокоєні і в домі страшна суєтня. Потім, коли родина від'їде, а її голова лишить ся сам, він навіть почуває деяку полекшу; в нього з'являєть ся приємна свідомість повної свободи; він може вернути в „Бесіди“, коли хоче, обідати, коли йому забагнуть ся. Одначе він не довго напоюєть ся тою свободою — тиждень, другий, і йому вона вже надоїдає і він знов заміняв би її радо за своє родинне жите з усіми його невгодами. Але в перших двох тижнях по від'їзді родини він не дуже тужить за нею і вповні щасливий.

Містер Едвард Коклей не мав також причини тужити і непокоїти ся, доки одного краснаго ранка не дістав телеграму такого змісту: „Анна Естера. Понеділок. Лявра“.

Того ранка його голова була не дуже ясна з причин, про які ми замовчимо; тому він прочитав телеграму два рази.

— Лявру я знаю — пробуркотав він; — Лявра, то моя жінка, але хтож то до чорта та Анна Естера — Понеділок? Яке мені діло до неї?

Тут пригадав він собі нараз шифровану книжку. — Господи, та вона забула передати її мені! Де вона може бути?

Тому, що телеграму доручено йому в канторі, він заразійсько вибрав ся домів. По всій правдоподібности телеграма повідомляє його про щасливе прибуте родини до Лондону, але хто знає!? Треба зараз же розшукати книжку. В дома лишили ся були до услуги йому покоївка і кухарка. Першу застав він у своїй бібліотеці, як обтирала порохи з книг.

— Мері — сказав він розсіяно — знаєте ви що про Анну Естеру?

Покоївка глянула на нього здивована.

— Те, я хотів сказати, де шифрована книжка? — поправив ся він. — Ви очевидно не чули нічого про Анну Естеру, але в книжці вона є. Бачили ви її, де вона?

Покоївка похитала головою і підійшла до дверей.

— То книжка з реєстром жіночих імен. Містрис Коклей телеграфувала мені тепер: Анна, Естера, Понеділок — а я не знаю, що то значить.

Не знайшовши книжки містер Коклей здецидував ся написати до жінки, щоби пояснила телеграму і сказала, де стоїть книжка шифрів. Тим він і заспокоїв ся, надіючись, що до відповіді на його писанє жінці не доведеть ся перестрашувати його незрозумілою телеграмою. Дні минали, він не діставав нічого і подумав, що поступив цілком правильно; через те він заспокоїв ся вповні і цілота історія вилетіла йому вскорі з голови. Та при кінці тижня він дістав телеграму, що ще більше забила йому голову від першої тому, що місцем висилки її був Париж, а зміст звучав: „Женевра, Женева, Лявра“.

— В Парижі — пробуркотав він, а телеграма висунула ся з його омлілих рук.

— Вона повинна була перебути в Лондоні цілий місяць, а вона вже в Парижі. Що стало ся? Женевра, Женева, Женева Женева; Женева Женева! А мій лист... Господи. Вони-ж його не дістануть, коли виїхали з Лондона. Ні, треба знайти конче книгу шифрів, що там не було-б. Я повинен знати, що з ними скоїло ся. Женевра — Женева звучить якось зловіщо...

Він полетів домів повторюючи Женевра, Женева.

— Я ніколи не чула про неї нічого — заявила кухарка отворяючи йому двері. І коли ті історії з іменами незнайомих жінок не устануть, вам треба буде щось зробити, бо тут видно недобре.

— Ах, ви не розумієте! — кликнув містер Коклей. — Мені, щоби там не було, треба знайти книгу! — І тут, не вважаючи на своє роздратованє і нетерпливість найти книжку, містер Коклей роз'яснив подрібно служниці, в чім діло, спасаючи таким чином репутацію розумного чоловіка, яку мало-мало не втратив. Покоївка і кухарка згодили ся зараз же взяти ся до шуканя книжки, а сам містер Коклей побіг до телеграфічної стації і вислав жінці телеграму до Парижа: — Де стоїть шифрована книжка?

— Завтра, сказав він собі, вияснить ся все те і я довідаю ся й про найгірше.

Вечером на „Бесіді“ був він дуже розсіяний і нахмурившись сидів на боці, чим звертав на себе загальну увагу тому, що звичайно був веселий і товариський. Та річ у тім, що він вмовив у себе вкінці, що стало ся щось страшне, бо чого-ж би вони так

поспішно виїздили до Парижа? Невно щось притрапило ся котрійсь із дівчат. Він пригадав собі нараз, що в Парижі Пастерівський інститут і страє ся увесь; його розстроєній фантазії представляли ся всякі страхи.

— Завтра, завтра дізнаю ся про все! — потішав він себе.

Вичікувана телеґрама прийшла - - се було очевидне, що його телеґрама отримана — і він зараз довідаєть ся про все. Він прочитав: „Дельля книжка моїй Стельля Бельля Стельля Ельля Лявра“.

Він попав у розпуку. Хотів щось говорити, але голос не дописав йому. В нього проявила ся непоборна жадоба чийогось співчутя, потіхи; він зайшов тому до сусідньої кімнати свого товариша і оповів йому, що притрапило ся.

— Телеґрафував, щоб довідати ся, де книжка з шифрами, і в відповідь дістав — Дельлю, Бельлю, Ельлю і дві Стельлі.

— Ну, — сказав його товариш, — а в котроїж із них є книга? Як ви думаєте?

— Ах, ви не розумієте! — простогнав він. — Таж то все шифри! Слово „книжка“ вона подала в телеґрамі, а все иньше, кожде імя — се ціла фраза; вона передає мені масу річий, а я нічого, нічого не розумію і не знаю. Я нічого не знаю.

Цілком зденерований ввійшов він до кімнати для курців, а що все повтаряв без перестанку „Дельля, Бельля, Ельля і дві Стельлі“, то очевидно всі були здивовані і на його адресу посипали ся питання:

— Та деж вони, де ті жінки? — спитав один молодий чоловік.

— В Парижі! — жалібно відповів він.

— То чогож вам непокоїти ся? — нитав далі молодий мужчина. — Таж вони сюди не приїдуть!

— В тім то й діло! — з розпукою промовив містер Коклей; — по чім я знаю, може вони вже в дорозі сюди!

Знайомий відійшов від нього, жалуючи його щиро. Він не вовсім зрозумів, у чім річ, але в кождім разі не міг не жалувати чоловіка, пригнетеного таким числом жіночих імен.

Містер Коклей вовсім зденерований і заглублений у страшних думках сидів у куті читальні, а в коло нього гляділи всі на нього зі співчутєм і дивували ся.

Нараз з'явив ся в дверех хлопець із його кантору і подав йому телеґраму.

— Ну, вкінці! — радісно крикнув містер Коклей.

— Надіюсь, що добрі звістки? — сказав йому поважний панок, що слідив за ним цілий час.

— О певно! — відповів він із властивою йому веселістю, що від разу вернула, розпечатуючи телеграму.

Він прочитав її і впав на крісло.

— Щож? спитав панок.

Містер Коклей передав йому мовчки, з розпукою на лиці, телеграму. В ній стояло: „Фльоренс, Фльоренс, Фльора, Дора, Кора. Кора, Дора, Нора. Лявра“.

— Господи, Боже мій! Та якже се могло стати ся? — спитав зі співчутем поважний панок.

— Не знаю! — відповів слабим голосом містер Коклей. Довкола них стовпили ся й інші члени „Бесіди“. Вони малп так щиро співчутливі міни, що він виймив із кишені й попередні телеграми і розложив їх на столі.

— Цілковито дневник жіночого пансіона! — завважав хтось. Та містеру Коклею було не до жартів. Він поглянув із докором на того, що говорив, і сказавши: То шифри — вийшов.

Один із членів „Бесіди“ почислив імена і заявив, що їх 22. Чотири Льори, три Фльоренси, дві Стельлі, дві Кори, дві Дори і по одній Анні, Естері, Женеврі, Женеві, Дельлі, Дольлі, Ельлі, Фльорі і Норі.

— Я ніколи не чув про такі шифри — додав він; — я певний, що то хтось по просту пожартував собі з нього.

Се здавало ся дуже правдоподібне, а що мужчини вміють і люблять робити сплетні не згірше від жєнщини, то зачали ся всякі балачки і насмійшки.

Тимчасом містера Едварда Коклея стрітила перед домом його покоївка з пошукуваною книжкою шифрів у руках.

— Чи ся книжка? — спитала вона, передаючи її йому.

Містер Коклей від разу помолодів на кілька літ.

— Та сама, очевидно — урочисто викрикнув він. — Де ви знайшли її?

— Та в кімнаті, де робить кравчиха, у шафі між старим платєм; її очевидно якось серед рейваху закинули туди! — відповіла покоївка.

Містер Коклей зайшов до себе в бібліотеку. Ось що прочитав він у книзі шифрів:

Анна — „Все добре“.

Кора — „Захорувала“.

Кароліна — „Можемо видати зайвих 500 доларів на то-
алету?“

Делья — „Ви знайдете“.

Дора — „Нічого серйозного“.

Естера — „Від'їзимо до Парижа“.

Олена — „В шафі на біле“.

Ельля — „В шафі в кімнаті кравчині“.

Фльоренс — „Пляни змінені, пишіть до —“.

Франціска — „В касі“.

Фльора — „Зайшла приключка“.

Женевра — „Дальші письма посилайте до —“.

Люїза — „Пришліть телеграфічно 100 доларів. 400 доларів
пришліть поштою“.

Медге — „Небезпека. Виїздить найблизшим пароплавом“.

Нора — „Не стає грошей. Вишліть 500 доларів поштою“.

Стелья — „В бюрку або шафі“.

По короткім часі він вернув ся на „Бесіду“ в знаменитім
гуморі.

— Ну, щож ваші женщины? — спитали його.

— Я знайшов їх — відповів він.

— Знайшли їх?

— Так, у книзі шифрів.

— Ваші жарти переходять у такі фази, що нам зовсім не-
врозумілі! — їдко завважили йому.

— Не фази, але фрази — поправив він і виймивши теле-
грами з підстрічковим перекладом, передав їх для загального огля-
даня. Всі читали ось що:

„Анна. Естера. Понеділок. Лявра“.

„Все добре. Від'їзимо до Парижа в понеділок. Лявра.“

„Женевра. Женева. Лявра“.

„Адресуйте дальші письма до Женеві. Лявра“.

„Делья книжка моїй Стелья. Белья. Стелья. Ельля Лявра“.

„Ви знайдете книжку в моїй шафі або бюрку, в бюрку або
шафі Бельлі, або в кімнаті, де робить кравчиха, в шафі. Лявра“.

„Фльоренс. Фльоренс. Фльоренс. Фльора. Дора. Кора. Кора.
Дора. Нора. Лявра“.

„Пляни змінені. Пишіть до Фльоренції, в Італії. З Фльоренсою зайшла приключка. Нічого серйозного. Кора нездорова. Нічого серйозного. Не стає грошей. Вишліть 500 доларів поштою. Лявра“.

— Тут щось не теє — повтаряли один другому за його спиною члени „Бесіди“, споглядаючи на нього з підозрінєм. І він знав, що вони йому не повірили, не повірили його шифрам.

Другого дня рано містріс Коклей була розсержена і огірчена такою телеграмою:

„Ніякої ощадности крім страченої репутації. Спаліть книгу ваших шифрів“.

Містер Коклей знав, що те посланіє огірчить жінку. Та він був переконаний, що се буде лише справедливе; він ще дістав свою пайку огірчення від її телеграм.

Переклав *Зв.*

